

ภาคสาม : บทวิจารณ์หนังสือ/บทความปริทัศน์

หัวใจห้องที่ห้า : ปฏิภานความรักไร้พรมแดน

ชัยเนตร ชนกคุณ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทนำ

เมื่อได้อ่านหัวข้อของบทความนี้ได้โปรดอย่าเข้าใจผิดเกี่ยวกับเป้าหมายของสารว่าจะสื่อถึงความรักของวัยรุ่นสาว หรือความสวยงามในปฏิภานความรักทั่วไปที่มุ่งเสนอสารที่ตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกแบบ โรแมนติก แต่ผู้เขียน ซึ่งหมายถึงข้าพเจ้านั้น กำลังละเลียดอารมณ์ของตน จาระโนผลึกแงงามทั้งทางสังคมและทางวรรณศิลป์ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความรักของคนที่มีต่อคน ความรักที่กวีหนุ่มมีต่อเพื่อนร่วมสังคมและร่วมโลก เป็นความรักจากคนธรรมดาที่เติมเต็มตนเอง ไม่ขาดตกบกพร่องอีกแล้วในความรู้สึก จากนั้นจึงขยายออกมาเป็นห้องหัวใจห้องใหม่ที่มาดหมายจะละลายกรอบต่างๆ ของสังคมเป็นความรักที่สามารถบินข้ามพรมแดน เสมือนเป็นหัวใจห้องที่ห้า

ความรักในมิติใหม่ที่กำลังจะนำเสนอนี้ เกิดจากหัวใจที่อ่อนโยนต่อสัมผัสของสรรพสิ่งรอบข้าง อังคาร จันทราทิพย์ มิได้มีมุมมองต่อปรากฏการณ์ต่างๆ รอบข้างเพียงข่าวสารที่ผ่านเลย แต่เขาให้ความสำคัญต่อเนื้อหาของปรากฏการณ์เหล่านั้นอย่างลึกซึ้ง พร้อมๆ กับที่ได้เชื่อมโยงสภาวะรู้สึกของตนเองเข้ากับสารอย่างละเอียดลออ ด้วยฝีมือนักกวีที่บรรจงประดิษฐ์ประดอย งานเขียนของเขาจึงสื่อเนื้อหาต่างๆ ออกมามากกว่าห้วงคำนึงที่จะสนใจแต่ตนเอง

หัวใจห้องที่ห้า นำเสนอเรื่องเล่าโดยจำลองวิวัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่ยุคโบราณก่อนประวัติศาสตร์ การตั้งชุมชนจนถึงสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย คนไร้บ้าน คนพลัดถิ่น คนกลุ่มน้อย โดยเชื่อมโยงเรื่องเล่าในอดีตกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งล้วนระทมทุกข์ นำเสนอการปะทะสังสรรค์ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้แต่งมองโลกและปรากฏการณ์ด้วยมุมมองที่ย้อนแย้งในภาคแรก “หัวใจห้องที่ห้า” และภาคหลัง “นิทานเดินทาง” จึงเป็นภาพคู่ขนานของการว่ายนตู่สู่ดินรนของมนุษย์ ท่วงทำนองการประพันธ์ใช้ฉันทลักษณ์ที่หลากหลายและมีลีลาเฉพาะตน

รูป1 (หน้าก่อน) ภาพถ่ายแม่ขององซาน ซูจี ลูกชาย ไมเคิล อาริส สามี และองซาน ซูจี

ที่มา <http://goodguy.hubpages.com/hub/Aung-San-Suu-Kyi-The-Beauty-and-the-Beast>

พรมแดนที่ถูกเปิดเผยนั้น เป็นเสมือนการนำเสนอเรื่องราวของความเป็นอื่น (The others) ที่ถูกกระทำโดยกระบวนคิดของสังคมที่สะสมมานาน จนไม่อาจสรุปที่มาของสิ่งที่แฝงเร้นไว้ ผู้แต่งกล่าวไว้ว่าเป็นเพียง ความศักดิ์สิทธิ์ครั้งโบราณที่ส่งมายังรุ่นปัจจุบัน

เหนือจริง รางเลือน และเหมือนจริง
ครั้งหลายสิ่งยังไร้คำเรียกขาน
ธรรมชาติเหนือธรรมชาติวาดตำนาน
มือศักดิ์สิทธิ์ส่งสารผ่านลู่มือ (22)

ในบทกวีที่ชื่อว่า **เสียงสนทนาจากผนังถ้ำ** ได้เปิดเรื่องไว้ด้วยเรื่องราวของตำนานที่มีมนต์ลึกลับ เสมือนเป็นเครื่องปูทางไว้เป็นแนวสำหรับเนื้อหาของเรื่องทั้งหมด ต่อจากนี้ไป ที่มีอาจหาคำตอบที่ชัดเจนของสาเหตุของปัญหา ความขัดแย้ง และปฏิกิริยาของสังคมได้ มีเพียงแต่การปรากฏของเหตุการณ์ต่างๆเท่านั้นที่อ้างอิง ‘เทพเจ้า’ ให้มีอยู่ และส่งสาร ‘เบื้องบนขับ เบื้องล่างขาน ส่งผ่านข้า’(24) ซึ่งทำให้ตำนานที่ลึกลับเสมือนมีอยู่จริง ดังนั้นเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นมุมมองความรักในแบบของกวีอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงจะขยายหัวใจของกวีหนุ่มท่านนี้ออกมา แล้วนำเสนอเป็น 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้ คือ พรมแดนที่ถูกขยาย ความหมายจากปลายข้าว และดวงดาวแห่งความฝัน เพื่อลำดับความรู้สึกของเขาที่มีต่อสิ่งมีชีวิตผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกันในโลกใบนี้ ไปจนถึงความฝันที่กวีหนุ่มวาดไว้

พรมแดนที่ถูกขยาย

ปรากฏการณ์ที่ อังคาร จันทราทิพย์ ได้สร้างขึ้นในบทกวีต่างๆเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นการเล่าเรื่องราวของผู้คนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคเดียวกัน คือแผ่นดินไทยและอาณาจักรใกล้เคียง โดยมีปรากฏการณ์ของการ ‘ถูกกระทำ’ เป็นเสมือนจุดร่วมของคนทั้งหมด นอกจากนั้นก็ยังกล่าวถึงสิ่งมีชีวิตอื่นที่เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ดังกล่าว อาทิ ลิง เป็นต้น

ดูเหมือนว่าพรมแดนเหล่านี้ได้ถูกถ่างขยายออกด้วยสำนึกแห่งคุณค่าในความเป็นผู้ถูกกระทำ โดยมีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง จนเกิดสภาวะแห่งการผลึกให้กลายเป็นอื่น หรือที่เราเรียกว่า ความเป็นชายขอบนั่นเอง (สุริชัย หวันแก้ว, 2546 : 12) ชูศักดิ์ วิทยารักษ์ (2541 : 17 - 18) เสนอว่าความเป็นชายขอบ (Marginality) หมายถึง ผู้คนที่ด้อยอำนาจ (The Powerless) คนที่ตกเป็นเบี้ยล่าง (The Subordinate) ของคนกลุ่ม

ใหญ่และคนยากไร้ (The Have - nots) และเมื่อคนเหล่านี้เป็นคนชาติพันธุ์ คนกลุ่มน้อย และไม่มีตำแหน่งแห่งที่ในสังคม หรือเรียกรวมๆว่ามีสถานะเป็น “คนอื่น (The Others)” อีกด้วยแล้ว จึงทำให้คนเหล่านี้ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกีดกันออกข้างแล้วซ้ำเล่า (Multiple Exclusions) หรือเป็นคนชายขอบในพหุมิติ (Multiple Marginalities) จนแทบจะกล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของคนเหล่านี้เท่ากับศูนย์

เรื่องเล่าต่างๆในเล่ม กล่าวถึงผู้คนที่ถูกกระทำต่างที่ต่างวาระและหลากหลาย เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตกเป็นเป้าการโจมตีจากสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์บริเวณชายแดนประเทศพม่า อีกฉากฝั่งของสายน้ำสาละวิน ในบทกวีที่มีชื่อว่า **แนวรบด้านตะวันตก** ที่กล่าวถึงความตายของผู้บริสุทธิ์และการใช้กำลังข่มเหงที่ยังไม่มีทีท่าจะลดลงว่า

ลึบสู้อยู่ร่องรอยฝันนับพันปี

ยิ่งกดขี่ซากศพยิ่งทับถม

ประวัติศาสตร์ต่างเบือนผูกเงื่อนปม

ยิ่งแหลมคม ปีบคั้นเร่งวันคืน (47)

อำนาจจากรัฐบาลพม่าที่ส่งผลต่อชาวไทยใหญ่ จนเกิดโศกนาฏกรรมอันต่อเนื่องกว่า 40 ปี ทำให้เกิดการจี้ตังกองทัพอพยูน้อยขึ้นตามชายแดน โดยเฉพาะกองทัพแห่งรัฐฉานที่ต่อกรกับอำนาจศูนย์กลางเสมอมาและด้วยกระแสความหวังที่นางองซาน ซูจีได้รับการปล่อยตัว ประกายหวังของชนกลุ่มน้อยที่ต้องการปลดแอกจากกองทัพพม่าก็ยังโหมกระพือ (พิมุข ชาญธนะวัฒน์ : 2545 หน้า 36) พร้อมกับซากศพที่เพิ่มขึ้น กลายเป็นปรากฏการณ์ของชนชายขอบที่ถูกกระทำอย่างทารุณและต่อเนื่อง จนดูเหมือนว่าอาณาจักร ได้กลายเป็นดินแดนที่ข่มไปด้วยเลือดจากการสงคราม

ข่มแนวรบ ฉานเลือดยิ่งเดือดแรง

‘สหภาพอาบสีแดง’ แห่งแผ่นดิน (48)

ปรากฏการณ์ข้างต้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาความเป็นอื่นในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไปจากสังคมไทย แต่เป็นสภาวะของการถูกกระทำที่สร้างผลกระทบในวงกว้าง แม้ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นแผ่นดินพม่าและชนชาติไทยใหญ่ มิใช่คนไทยในแผนที่ แต่ผู้เขียนก็ได้แสดงปฏิกิริยาของหัวใจในความเป็นห่วงและนำเสนอสารอย่างเป็นห่วง เสมือนว่าเป็นเชื้อชาติเดียวกัน

เด็กชายทองดี ผู้ชนะเลิศการแข่งขันพับจรวดกระดาษชื่อกระฉ่อน ปรากฏการณ์ของคนชายขอบที่ไร้สัญชาติ แต่เกิดและเติบโตในผืนแผ่นดินนี้เช่นเดียวกับคนไทยอีกหลายสิบล้านคน กวีได้ขยายพรมแดนของความรู้สึกผู้อ่านด้วยการนำเสนอ ข้อจำกัดของกฎหมาย และการจำกัดสิทธิ์ของคนชายขอบ ที่พยายามสร้างคนเหล่านี้ให้กลายเป็นอื่นและผลักให้กลุ่มคนที่มิฐานะใกล้เคียงกันให้อยู่ในการควบคุมของรัฐบาลแต่เพียงผู้เดียว ปรากฏการณ์ดังกล่าวปรี๊ดหัวใจเด็กน้อยที่หวังจะสร้างชื่อในฐานะของ “คนไทย” ให้กลายเป็นเพียงความฝัน ในบทกวีที่มีชื่อว่า ภาพสะท้อนในวาวหยดน้ำตา หมอง ทองดี

เอ๋ยเจ้าเครื่องบินกระดาษ...

‘หยดน้ำตาไร้สัญชาติ’ เปื้อนหยาดขุม

‘ดวงใจไร้สัญชาติ’ หวาดหวั่นกุ่ม

กลางมรสุมพัดรานเสียดทานใจ (50)

...เป็นคนอื่นในบ้านตัวเองเคว้งคว้าง (51)

เด็กชายทองดี คือพรมแดนที่กวีขีดคร่อมเข้าไปในแผนที่ประเทศไทยและพยายามใช้ปากกาสีแปลกวงกลมไว้ให้เห็นถึงความเป็นอื่น ทั้งๆที่สำนักของทองดี เขาคือคนไทย เชื้อชาติไทยและมีสำนักของความเป็นคนไทยอย่างเปี่ยมล้น อันเป็นอีกหนึ่งความหมายของคนชายขอบ ดังที่ สุริยา สมุทคุปต์ (2542 : 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

...กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลาง หรือห่างไกลศูนย์กลางทั้งทาง ภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม ในทางภูมิศาสตร์ “คนชายขอบ” มักจะเป็น กลุ่มคนที่ต้องย้ายออกจากภูมิลำเนาเดิม ด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ หรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขัน เพื่อเข้าถึง ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิดการกีดกันและเอารัดเอาเปรียบจากคนกลุ่ม ใหญ่ซึ่งอยู่อาศัยในดินแดนหรือเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน การเรียนรู้การ ปรับตัวและการดิ้นรนเพื่อที่จะเอาตัวรอด หรือมีชีวิตอยู่ภายใต้สภาพการณ์ ดังกล่าวจึงเป็นสาระสำคัญของวิถีชีวิตของประชากรที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรม ชายขอบ

เอ่ยดวงตาและดวงใจไร้สัญชาติ
แวววาวหยาดสะท้อนให้ใครใครเห็น
เป็นผู้ลี้...มิใช่ภัย มิใช่เป็น...
เยี่ยงร้ายเร้นเงาร้างใจบางใจ (52)

ย้ายพรหมแดนมาทางด้านตะวันออก ในบทกวีที่ชื่อว่า **แนวรบด้านตะวันออก** กวีได้ขยายพื้นที่การรับรู้ของคนไทยต่อปรากฏการณ์แก่งแย่งพื้นที่ระหว่างไทยและกัมพูชาที่เขাপระวิหารที่เรื้อรังมานาน สร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คนทั้งสองฝั่ง ไม่เว้นแม้กระทั่งคนในชาติเดียวกัน

กระแสน้ำดังกล่าว เป็นการขยายหัวใจของตนสู่ความจริงของปรากฏการณ์
อย่างไร้อคติทางชาติพันธุ์และความเชื่อ แม้ว่าก็จะเป็นคนไทยและเกิดบนผืนแผ่นดิน
ไทย แต่ก็ขยายความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมโลกอย่างเท่าเทียม ดังบทที่กล่าวว่า

อ่านอดีต ปัจจุบันใคร   ครอบปิด
เปลือยสข – โศกนาฏกรรมสร้าง   จบสิ้นสูญเปล่า(54)

เรื่องราวของเขาศรีวิหารยังดำเนินต่อไปอีกหลายบท เป็นความต่อเนื่องของสงคราม ที่ทวีบอกว่าเป็นเพียงวัตถุ ก่อนหินดึกดำบรรพ์ (ผมและเพื่อนชาวกำพูชา) ที่กล่าวถึงก่อนหินแห่งประวัติศาสตร์ที่เป็นนวนวนความขัดแย้งว่า

พัน ไม่พันเจื่อนไขในอดีต ?   วันนี้ขีดเขียนโดยใครไม่อาจห้าม
ต่างแบกหินคนละก้อนย้อนโมงยาม   ลืมคำถามว่าจะวางลงอย่างไร?
ใครแบกหินคนละก้อนย้อนโมงยาม   เดินเข้าสู่สงครามสนามรบ !...(55)

จนถึงบทที่ชื่อว่า **สัจญะมิกสัจญี** ที่กล่าวถึง กรรมและวาระ ที่บิดเบือนไป จากความเป็นจริง จนกลายเป็นฝันที่ไกลเกินเอื้อมในความคำนึงของผู้คนที่อาศัยอยู่ท่ามกลางปัญหา ดังที่ผู้เขียนกล่าวว่า *กระแสหลักกลัสนั้น ฝันขายขอบ(58) กระทั่งสงครามในครั้งนี้จะสร้างปัญหาที่เรื้อรังไปอีกแสนนาน* เนื่องจากเผ่าพันธุ์ผู้เป็นใหญ่ได้ในเรื่องสิ่งที่พวกเขาต้องการจึงเหลือเป็นปริศนาค้างคาต่อไปว่ากลุ่มชนชายขอบเหล่านี้จะเผชิญชีวิตต่อไปอย่างไร

ถึงที่สุดส่วนลัดเลือกคัดสรร
เหลือสายพันธุ์ ‘กลายพันธุ์’ไว้พันธุ์ผ่า
ฝันสุดท้ายของสุดท้ายทวนทวนทำ
อยู่ไล่ล่าความรุ่งโรจน์อันโหดร้าย
ทนนานาความรุ่งโรจน์อันโหดร้าย (59)

เคลื่อนลงมาสู่พื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย พรหมแดนแห่งนี้ถูกอ้างการจันทราทิพย์ คล้ายๆ โดยอาศัยจังหวะการย้อนแย้งกับข่าวของสังคมอย่างเท่าทัน อาจเนื่องจากเป็นพื้นที่ของความขัดแย้งที่เนิ่นนานและลุกลามไปสู่ผู้บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายผู้ที่นับถืออิสลามและศาสนาพุทธ เป็นความขัดแย้งที่เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่สร้างกรอบกำหนดความเป็นเขาเป็นเราอย่างไร้ความเที่ยงธรรม เป็นหนึ่งในชนิดของความ เป็นชายขอบที่เรียกว่า ตัวละครชายขอบในทางเศรษฐกิจและเศรษฐศาสตร์การเมือง (ชัยเนตร ชนกคุณ : 2554, หน้า 5) เนื่องจากชาวบ้านพุทธและมุสลิมเหล่านั้นไม่สามารถเข้าถึงนโยบายในการจัดการตนเองได้ จนเป็นที่มาของการถูกผลักให้กลายเป็นอื่น กระทั่งสร้างความหวาดกลัวและความสูญเสียอย่างต่อเนื่อง ดังบทกวีที่ชื่อว่า **แนวรบด้านใต้...(หลายร้อยกิโลเมตรจากบ้านเกิด)**

ภารกิจ ชายแดนใต้ ไข้ใหม่แม่?...
หวาดหวั่นแผ้วพานความตายคล้ายหมอกฝน
ฤดูปรับเปลี่ยนกำลังพล
สะพรึงทันท่วมอกวิตกสะท้าน(63)

จนทำให้เกิดบรรยากาศ

หม่นม่านหมอกมันเหมือนเดิมแม่...
หมอกที่กลั่นหยาดแต่หยดน้ำใส
เคยนองกลบนัยน์ตาข้า ดวงตาใคร
ผู้คนหม่นไข้อยู่เหมือนเคย(63)

เป็นบรรยากาศที่เรื้อรังและนับวันยิ่งปรากฏความสุขของคนในพื้นที่ โดยผู้เขียนได้สะท้อนเงาความเศร้า ความกังวลของคนออกมาให้ผู้อ่านได้ขยายตนเองเข้าสู่พื้นที่อย่างเห็นภาพ และรับรู้ว่าดินแดนแห่งนี้ ความสุขได้อันตรธานหายไปสิ้น ดังตัวอย่างบทกวีที่ชื่อว่า วัตถุ (ไม่) ต้องสงสัย

‘รูปลักษณ์’ คล้ายเห็นที่เป็นข่าว
เช่นทุกคราว ‘พบสิ่งของต้องสงสัย’
หวาดระแวงจึงระวังฝังจิตใจ
ก่อน ‘คนใส่ชุดเทา’ ก้าวเข้ามา !? ...(67)

กวีได้ขยายพื้นที่ต่อไปอีกหลายบท เช่น ผีเสื้อขยับปีก

ได้เร็นไฟกรุ่นไหม้ หมกหวัง
ท้องทุ่งสังหาร สัง- โยศเศร้า
ผิดพลาดหวาดระแวง วัง- วนว้าย
ตายขับคนเป็นเข้า ขึ้นแค้นประหารคน... (69)

เล่าห์ของตรกระ ที่กล่าวถึงความเชื่อที่ต่างกัน จนทำให้เกิดโศกนาฏกรรมในพื้นที่ ไม่เว้นแม้แต่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ....ศาสนสถาน – สนามรบ? รายศพนับ...(71) จนกระทั่งถึงบทที่ชื่อว่า ไม่มีของขวัญจากสงคราม ที่นิยามประเทศนี้เอาไว้ว่า

ใจไม่รักษาใจ จึงได้เห็น...
ประเทศเป็นโรงงานทอธงห่อศพ
ปั่นทอความโศกเศร้าขึ้นท่าวทบ
ปั่นทอซังฝักกลบวีรกรรม (74)

ด้วยหัวใจที่เป็นห่วง ด้วยความปรารถนาที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น แต่ไม่ได้ก้าวล่วงเข้าไปวิพากษ์อำนาจอย่างตรงไปตรงมา เพียงแต่ได้นิยามวาทกรรมของพื้นที่เอาไว้ว่า

ความเป็นมาจึงทำลายที่หมายทุกเมื่อ
ครอบความเชื่อเหนือความจริง มีดคิงคำ
ใต้สัญญาเกลีหรือวีรกรรม
ร้าวรวดทั้งเจ็บจำและลบเลือน!...(76)

นอกจากนี้ กวีได้นำเสนอพื้นที่ของความเป็นอื่นที่ทับซ้อนอยู่กับพื้นที่ของคนเมืองในปรากฏการณ์ทั่วไปอย่างหลากหลายเพื่อแสดงถึงการปลดล็อกกฎแห่งทางพรมแดนมิติและวัฒนธรรมต่างๆ ให้ผู้อ่านได้สัมผัสดินแดนที่ถูกขยายออกไป เช่น บทที่กล่าวว่า ชูลู – นางอ้ว ผาแดง – นางไอ่ นิทานโบราณของท้องถิ่นเกี่ยวกับบรรพบุรุษการกำเนิด... (97) ในเรื่อง **รู้นิทานและเรื่องเล่าในตำนานของแม่ ลูกชาวนาผู้พลัดถิ่น** แล้วกลายเป็นคนใช้แรงงานในเมือง แล้วต้องกลายเป็นคนอื่น เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจ ที่ไม่สามารถขยับตัวตามกระแสโลกนิยมได้ ในบทที่ชื่อว่า **บทสนทนาของคนพลัดถิ่น** ดังตัวอย่างที่ว่า

อย่างน้อย ลูกได้เรียนหนังสือ
ทั้งมือถือ ค่าเทอมเริ่มรุ่มรุ่ม
ทั้งลูกทั้งเมียเสียทุกมุม
พอแตกหนุ่มมันขอมอเตอร์ไซด์...(109)

กลุ่มคนไร้บ้านในสนามหลวง ที่ไร้ทิศทาง ไม่อาจจะบุขึ้นมา และไม่ชัดเจนในมิติของอนาคต ในบทกวีที่ชื่อว่า **ในบ้านของคนไร้บ้าน** (111) หรือแม้กระทั่งสังคมชนเผ่าที่กำลังเผชิญกับการเปิดรับกระแสวัฒนธรรมใหม่ๆ จนผู้เผ่าผู้แก่ในหมู่บ้านมองเห็นสัญญาณอันตรายบางอย่างแล้วแทรกอยู่กับบทอ้อหาที่คุ้นเคย ในบทกวีที่มีชื่อว่า **การหายไปของทาบทหนึ่ง** (119) นอกจากนี้กวียังได้นำเสนอกลุ่มมอญพลัดถิ่น โดยเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ของครอบครัวตนเองที่ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินแปลกหน้าเมื่อครั้งโบราณ และคุณค่าของคนมอญบางกลุ่มในเมืองไทยปัจจุบัน ในบทกวีที่ชื่อว่า **งานวันชาติมอญและตำนานในตัวผม** (122) ดังตัวอย่าง

‘มะละหม่ง สู้่อวไทย ห่างไกลบ้าน
เป็น ‘แรงงานต่างด้าวชาวพม่า’
ข้ามพรมแดน ข้ามด่าน ข้ามกาลเวลา
ต่างเงื่อนไข ทั้งราคา ตีค่าคน (124)

ปรากฏการณ์ของการนำเสนอคนชายขอบ หรือภาวะความเป็นอื่นเหล่านี้คือ ส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม กวีได้ชี้ชวนผู้อ่านให้โยยบินไปพร้อมกับผู้เดินทางที่ถูกขยาย ให้เข้าใจบรรยากาศ ให้เห็นภาพของความต่างในหลากหลายมิติ

ความหมายจากปลายข่าว

จากสภาวะของความเป็นอื่นใน ดินแดนที่ถูกขยาย สู่ ความหมายจากปลาย ข่าว การเคลื่อนที่ของกระบวนคิดนั้นค่อยๆสร้างมนธธรรมเกี่ยวกับคนและสิ่งมีชีวิตที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แทบทุกคนหรือทุกการกล่าวถึง คือผลของการนำเสนอจากข่าว กวีได้นำเสนอมุมมองของตนผ่านภาษาและจินตนาการที่เป็นกลางท่ามกลางปรากฏการณ์ของสื่อร่วมสมัย ด้วยข้อมูลชุดเดียวกันกับที่ผู้อ่านเคยได้รับ ได้ทักทาย เนื้อหามาน้อยเท่าๆกัน และระยะเวลาในการรับสารพร้อมกัน แต่สิ่งที่ต่างไปจากผู้รับสารโดยทั่วไปก็คือ การกระจายแง่คิดของปรากฏการณ์ กวีมิได้หยัดยีนบนข้อมูลข่าวเพียงด้านเดียว แต่มีความสนใจเกี่ยวกับประเด็นข่าวอื่นที่สัมพันธ์กันกับข่าวกระแสหลักอยู่เสมอ อาทิ ข่าวความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กวีให้ความสนใจกับเกร็ดต่างๆที่เกิดขึ้นประกอบกัน และมุ่งสนใจเกี่ยวกับข่าวเสริม หรือข่าวเคียงจอบเสมอ เช่น ข่าวของการขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมของพลตำรวจเอกสมเพียร เอกสมญา โดยมีลูกชาย (ชุมพล เอกสมญา) ที่ทำสวนยางรอคอยด้วยความหวัง แต่ก็ต้องถูกฆาตกรรม

เกษียณจากสงครามสนามรบ
บ้านสวนสงบ เข้าแดดส่อง นกร้องส่ง
ควีนไฟไฟ น้ำในกา ชารอชง
หอมร่ำคางลิ้นรีน ควีนปิ่นเลื่อน ! (72)

บทกวี ไม่มีของขวัญจากสงคราม ขยายพรมแดนการรับรู้ข่าวสารกระแสหลักของสังคม ที่พุ่งเป้าหมายอยู่แต่เพียงการขอแยกดินแดน การฆ่าพี่น้องไทยพุทธและมุสลิม และข่าวความขัดแย้งเรื่องงบประมาณการนำไปบริหารภาคใต้ นอกจากนั้นบท

กวี ความตายของสันติสุข ยังได้ขยายพรมแดนการรับรู้ของผู้อ่านต่อกรณีของ สันติสุข พรมดาว ลิงแสมแสนรู้ที่คอยติดตามเจ้าหน้าที่ตำรวจมวลชนสัมพันธ์จนได้ชื่อว่า ‘ลิงตำรวจ’ ขวัญใจเด็กๆและประชาชนในพื้นที่ ปัตตานี แต่สุดท้ายก็เกิดเหตุร้ายกับ สันติสุข พรมดาวคือมันถูกสุนัขรุมกัดเสียชีวิต ประเด็นข่าวดังกล่าวเป็นเพียงข่าว ประกอบ หรือเกร็ดข่าว ที่ไม่สำคัญกับการหาวิธีสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ แต่ความตายของลิงตัวหนึ่ง อาจเป็นเหมือนสัญลักษณ์อย่างหนึ่งสำหรับพื้นที่ที่มีผู้คนเรียกร้อง มองหาความสงบสุขอยู่ตลอดเวลา

‘ความตายของสันติสุข’ ปลุกข่าวสาร ‘สัญชาตญาณสัตว์’ ผังคมเขี้ยวจมนเขี้ยว
‘สันติสุข’ ร่างยับเยินเกินยาเยียว ความห่อเหี่ยวจู่โจมจับห้องหับใจ
“สันติสุขตายแล้ว” ว้าวแว่เสียง ปีนยังเปรี้ยงระเบิดปลุกเพลิงลุกไหม้
ยี้มเด็กเด็กปัตตานีจากนี้ไป วงยี้มไหว วับวายสูญหายวง (82)

รูปที่3 ลิงแสม “สันติสุข พรมดาว” ลิงในเครื่องแบบประจำรถสายตรวจ นปพ.สายบุรี
ที่มา <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=633154>

นอกจากนี้ การแปลความหมายจากปลายข่าวของกวี ยังขยายพรมแดนไปสู่ความเห็นอกเห็นใจต่อปรากฏการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน นั่นก็คือการเมืองในประเทศพม่า แม้ว่าข่าวกระแสหลักของสังคมโลกที่ดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องเพื่อกดดันรัฐบาลทหารพม่าให้ปล่อยตัวนางองซาน ซูจี ที่เชื่อว่าเป็นผลจากการกดดันของนานาชาติประเทศ ไม่ใช่เกิดจากจิตใจที่นิยมประชาธิปไตยอย่างแท้จริงของรัฐบาลพม่า (พิมพ์ ชาญชนะวัฒน์, 2545 : 36) นั้นจะประสบผลสำเร็จ แต่ในอีกมุมหนึ่งท่ามกลางน้ำตาแห่งความปลາบปล้ำ น้ำตาแห่งความสูญเสียก็หลั่งลงมาขนานกัน นั่นก็คือข่าวเคียงการจากไปของ ดร.ไมเคิล อริส สามีคู่ชีวิตของนางองซาน ซูจีในอีกซีกโลก

ตราบที่ยังทำได้ หายใจอยู่...
การต่อสู้ทั้งปวงหน่วงหนัก
เสียดสละความรักเพื่อความรัก
...ส่งความเศร้าสะเทือนใจในทุกอณู
สร้างความหวังและรักไว้ในผู้คน...(127 – 128)

เป็นปรากฏการณ์ของข่าวที่กวีได้นำเสนอประกอบปรากฏการณ์หลักเพื่อสร้างให้เรื่องราวมีความเข้มข้น มีพลังและสะเทือนอารมณ์ ความสำคัญของการขยายพรมแดนข่าวนี้นี้ช่วยให้รอยยิ้มของนักต่อสู้หญิงคนนี้มีความหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสภาวะการต่อสู้ที่ยาวนานของเธอแม้จะตรากตรำล้าบากสักเพียงใด วันนี้แม้จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่เบื้องหลังกลับเป็นความโศกสลด ที่เธอแปลงคำเป็นกำลังในการเดินทางต่อไป และนับเป็นอีกหนึ่งจังหวะของกวี ที่แปลอีกหนึ่งความหมายจากปลายปากกาข่าวได้เป็นอย่างดี

ดวงดาวแห่งความฝัน

หัวใจห้องที่ห้า คือการเติมเต็มตนเองด้วยความรักและความปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมโลกทุกชีวิต อดคิดต่างๆที่เป็นเครื่องขวางกั้นอยู่นั้นกำลังถูกหัวใจห้องที่ห้าหัวใจที่ละเอียดอ่อนและงดงาม ละลายพรมแดนให้เป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน ดวงดาวแห่งความฝันนี้เป็นเสมือนบทสรุปของความฝันและจินตนาการของ กวีที่มีต่อทุกๆปรากฏการณ์ แม้ว่าความเป็นอื่นและการถูกกระทำต่างๆจะยังคงอยู่ ดังบทกวี **ก้าวย่ำย่อนแอ้งแห่งศตวรรษ(วิวัฒนาการที่ ‘ชาร์ลส์ ดาร์วิน’ไม่มีโอกาสได้เห็น)** ที่กล่าวถึงสมดุลอานาจอย่างรู้ทันและเข้าใจในปรากฏการณ์

ก้าวอย่างย้อนแย้งแห่งศตวรรษ!
บางอุบัติ วัฒนาการด้านเสื่อมต่ำ
ทวนข้าวสาร ธารข้าวเศร้า อีกเขี้ยว
รูปธรรม ทฤษฎี มีชีวิต!...(33)

เสมือนว่าเป็นการเข้าใจและยอมรับ และประชดประชันในความเป็นจริงอย่าง
เสียมิได้ แต่วิกิก็ได้ก้าวล่วงลงไปในเหตุการณ์ เป็นแต่เพียงมนุษย์เฉกเช่นเดียวกับคน
ทั่วไปที่ใช้สายตาของตนมองและถ่ายทอดออกมาเป็นความสละสลวยทางภาษา
และคาดหวังต่อโลกอีกใบที่ซ้อนทับกันอยู่ ด้วยการมองเข้าไปในดวงตาของคนชายขอบ
ดังกล่าว โดยมีความพยายามที่จะอธิบายโลก เพื่อผ่อนคลายความซับซ้อนของปัญหา
ดังบทที่ว่า

อาจโลกรอบข้างเปลี่ยนแปลงเรา
เราเปลี่ยนแปลงโลกบ้างในบางส่วน
หมุนเวียน เปลี่ยน ผ่าน ทานทวน
เสียงให้รำรำครวญ – ช่วยอะไร? (61)

ดังนั้น ในปรากฏการณ์ของความเป็นชายขอบและความเป็นอื่นที่วิกิกล่าวถึง
จึงได้จินตนาการถึงความสุขอีกรูปแบบหนึ่งเอาไว้ เสมือนเป็นการสร้างดวงดาวคู่ขนาน
กับโลกใบนี้

ปรากฏการณ์ความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิกิกล่าวทิ้งท้าย
เอาไว้อย่างน่าคิดเกี่ยวกับ-สันติภาพว่า

หมื่นแสนนวยวายเวง	ปีกหวัง
ท่ามประทุษร้ายแรงยัง	ยึดเยื้อ
สันติสุขสานพลัง	แรงสั่น
ลมแห่งปีกผีเสื้อ	ลึกซึ้งยับสลาย...(69)

แม้จะเป็นเพียงแรงโบกของปีกผีเสื้อ แต่ก็มีความฝันที่โหยหาสันติสุข
แม้จะแผ่วเบาและดูเนิ่นนานกว่าจะสร้างแรงยับ แต่ก็มีความปรารถนาของผู้คนที่
ออกมาจากหัวใจที่มุ่งมั่นและจะแสดงพลังในที่สุด

หัวใจห้องที่ห้า เป็นถ้อยคำที่กวีแสดงความชัดเจนย้ำความหวังที่จะเห็นความสันติสุข ดังที่กล่าวเอาไว้ว่า

ดวงใจไฟฝันสันติสุข
ท่ามกลางทุกข์กระพือไฟไม่สุดสิ้น
ชีวิตหยั่งอยู่และรู้ยืน
รักและหวังดังฝนรินลงดั่งบรื้อน (83)

ความรักและความหวัง คือหนึ่งพลังที่กวีหวังที่จะใช้เป็นตัวดับความร้อนแรงในพื้นที่ และสร้างโลกใบใหม่ที่ดีกว่า ดวงดาวแห่งความฝันจึงเป็นเสมือนอีกพรหมแดนของกวี ที่จะสร้างขึ้นมาในใจของทุกพื้นที่และทุกปรากฏการณ์ เพื่อที่จะสามารถก้าวข้ามไปได้โดยใช้หัวใจห้องที่ห้าเป็นสะพานข้ามไป แม้ทางออกของปัญหายังไม่มีแววจะคลี่คลาย แม้ปรากฏการณ์การกดขี่จะยังคงอยู่ในพื้นที่ต่างๆ แต่หัวใจห้องที่ห้า ที่กวีได้นำเสนอ จะค่อยๆแผ่ขยายออกจากหัวใจปกติของทุกคน ซึ่งเป็นเสมือนเจตนารมณ์ของเขา ที่พยายามขยายอาณาจักรแห่งความรักให้โอบกอดผู้คน ผสานความต่าง เชื่อมทุกมวลชีวิตทั้งแผ่นดินให้เป็นดุจเดียวกัน แม้จะต่างแต่ก็มีหัวใจแห่งการยอมรับและเข้าใจในความหลากหลาย

หัวใจห้องที่ห้า แตกต่างจากผลงานการสร้างสรรค์วรรณกรรมในอดีต เหมือนการย้อนรำลึกปฏิกิริยาของนักเขียนไทยที่พยายามนำภาพสะท้อนสังคมในอดีต ที่มักจะมุ่งนำเสนอด้านผลกระทบอย่างตรงไปตรงมานั้นคือวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่นำเสนอปัญหาสังคมและความทุกข์ยากของคนจน (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช : 2547 หน้า 110) นับว่าเป็นอีกมุมมองของกวี ที่ใช้วิธีที่อ่อนโยนและไม่มาดมั่นอย่างตรงไปตรงมาจนทำให้วรรณกรรมเสียอรรถรส และเว้นพื้นที่ให้ผู้อ่านร่วมสร้างจินตนาการประกอบ

รายการอ้างอิง

- ชัยเนตร ชนกคุณ. 2555. **ตัวละครชายขอบในวรรณกรรมซีไรต์**, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. 2547. **อ่าน (ไม่) เอาเรื่อง**, มุลินธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตย
และการพัฒนา. กรุงเทพฯ : คบไฟ.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก, บรรณาธิการ . 2541. “**บทนำ : สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชาย
ขอบ**”, วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 11 : 1.
- พิมุข ขาญชนะวัฒน์. 2545.กรกฎาคม. โลกใบใหญ่ต่างประเทศ : **สารคดี**, 209.
- สุริชัย หวันแก้ว. 2546. **กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ**. กรุงเทพฯ :
คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา. 2542. **มนุษย์วิทยากับโลกาภิวัตน์ : รวม
บทความ**. นครราชสีมา : ห้องไทยศึกษานิตน์, สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อังคาร จันทราทิพย์. 2556. **หัวใจห้องที่ห้า**. กรุงเทพฯ : ผจญภัยสำนักพิมพ์.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติความเป็นมา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เดิมเรียกชื่อว่า คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มีภาควิชาในสังกัดคณะวิชา 11 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาต่างประเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาศิลปะ ภาควิชาดนตรี ภาควิชานาฏศิลป์ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา ภาควิชาสังคมวิทยา ภาควิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ และภาควิชารัฐศาสตร์ เปิดสอนในระดับ ปกศ.สูงภาคปกติ และภาคต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2522 เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา และปี พ.ศ. 2529 เปิดสอน บุคลากรประจำการ (กศ.บป.)

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครู เป็นสถาบันราชภัฏ ทำให้วิทยาลัยครูลำปางเปลี่ยนชื่อเป็น "สถาบันราชภัฏลำปาง" คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์" ในปี พ.ศ. 2543 สถาบันราชภัฏลำปางกำหนดให้มีการบริหารงานวิชาการโดยคณะ บุคคล 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารวิชาการสถาบัน คณะกรรมการบริหารคณะ และ คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา

เมื่อพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2538 ประกาศใช้ทำให้สถาบันราชภัฏสามารถจัดการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีได้ ปี พ.ศ. 2539 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจึงเปิดสอนระดับปริญญาโท โปรแกรมวิชาบริหารการศึกษา ปี พ.ศ. 2547 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดสอนระดับปริญญาโทรุ่นแรก โปรแกรมยุทธศาสตร์การพัฒนา และวันที่ 15 มิถุนายน 2547 เมื่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้ ทำให้สถาบันราชภัฏลำปางเปลี่ยนฐานะเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง" แบ่งส่วนราชการเป็น 10 ส่วน มี 6 คณะ 3 สำนัก ทุกคณะแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานคณบดี และแบ่งงานเป็น 3 งาน บริหารโดยมีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและบริหารกิจการภายในคณะ

คณະมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ปรัชญา

สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากล

วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์การเรียนรู้และบูรณาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับสากล

ค่านิยมองค์กร

H = Happiness (การเป็นองค์กรแห่งความสุข)

U = Unity (การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กร)

S = Sharing (การเป็นองค์กรแห่งการแบ่งปันความรู้และใช้ทรัพยากรร่วมกัน)

O = Outstanding Organization (การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ)

C = Cooperation (การทำงานร่วมกันขององค์กร)

พันธกิจ

- 1.ผลิตบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม
2. ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ บูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอน บูรณาการวิจัยกับการบริการวิชาการแบบมีส่วนร่วม
3. ให้บริการวิชาการ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบมีส่วนร่วม
4. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์

1. บัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม
2. มีองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อเป็นฐานการพัฒนาการเรียนการสอน การบริการวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม

3. มีงานบริการวิชาการมาเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบมีส่วนร่วม
4. มีการอนุรักษ์และส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5. การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

นโยบาย

1. พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
2. ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการวิจัยกับภาคีเครือข่าย
3. พัฒนาระบบและกลไกการบริการวิชาการ การวิจัยและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้สามารถนำองค์ความรู้สู่การพัฒนาสังคมและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
5. พัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
6. การบริหารงานองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติรัฐ